

ЗМІСТ

<i>Розділ 1. Не ті двері</i>	7
<i>Розділ 2. Дігори та його дядько</i>	18
<i>Розділ 3. Ліс-між-світами</i>	29
<i>Розділ 4. Дзвін і молоток</i>	39
<i>Розділ 5. Світ-гідний-жалю</i>	49
<i>Розділ 6. Початок проблем для дядька Ендру</i>	59
<i>Розділ 7. Що сталося біля дверей</i>	69
<i>Розділ 8. Битва біля ліхтарного стовпа</i>	79
<i>Розділ 9. Відкриття Нарнії</i>	88
<i>Розділ 10. Перший жарт і все інше</i>	99
<i>Розділ 11. Дігори та його дядько опинились у камені</i>	109
<i>Розділ 12. Пригоди Агруса</i>	119
<i>Розділ 13. Несподівана зустріч</i>	130
<i>Розділ 14. Саджання дерева</i>	140
<i>Розділ 15. Кінець цієї історії та початок усіх інших</i>	149

Присвячується родині Кімерів



Розділ 1

Не ті двері

Це історія про те, що сталося дуже давно, ще коли ваш дідусь був дитиною. Вона дуже важлива, бо розповідає про те, як люди з нашого світу почали відвідувати країну Нарнія, а люди з їхнього світу — навідувати нас.

У ті дні містер Шерлок Голмс ще жив на Бейкер-стрит, а Бастаблі¹ шукали скарб на Левішем-роуд. У ті дні, якщо ти був хлопцем, то мусив щодня вдягати жорсткий ітонський комір, а школи зазвичай були бридкішими, ніж тепер. Але їжа була смачнішою; а щодо цукерок, то не стану розповідати вам, якими дешевими й смачними вони були, бо така оповідь лише марно наповнить ваш рот слиною. І в ті дні в Лондоні жила дівчинка на ім'я Поллі Пламер.

Вона жила в одному з будинків, які утворювали довгий ряд і сполучалися між собою. Одного ранку вона вийшла прогулятися у внутрішній сад, коли якийсь хлопець видерся на мур, що відокремлював їхній сад від сусіднього й подивився на неї. Поллі дуже здивувалася, бо дотепер у тому будинку дітей не було, а жили там тільки містер Кеттерлі

¹ Бастаблі — герой популярної на час написання «Хронік Нарнії» дитячої повісті «Історія шукачів скарбів» Едгіт Нессбіт (1858—1924).

й міс Кеттерлі, брат і сестра, старий парубок і стара діва. Тому вона подивилася на незнайомого хлопця з великою цікавістю. Його обличчя було дуже замурзане. Навряд чи воно було б бруднішим, якби він спочатку вимазав свої руки землею, а тоді заплакав і витер сльози долонями. Власне кажучи, приблизно це він і зробив.

— Привіт, — сказала Поллі.

— Привіт, — озвався хлопець. — Як тебе звуть?

— Поллі, — повідомила йому дівчинка. — А тебе?

— Дігорі, — сказав хлопець.

— Яке кумедне ім'я, — здивувалася Поллі.

— Воно й наполовину не таке кумедне, як Поллі, — не погодився з нею хлопець.

— Ні, воно таки дуже смішне, — сказала Поллі.

— Ні, воно не смішне й не кумедне, — наполягав на своєму незнайомий хлопець.

— Хай там як, а я принаймні вмиваю своє обличчя, — сказала Поллі. — Тобі теж треба вмити своє; а надто після того... — І вона замовкла. Вона вже почала казати: «а надто після того, як ти плакав», але подумала, що це було б нечемно.

— Я й справді плакав, — сказав Дігорі доволі гучно, як хлопець, що відчувається надто нещасним і йому байдуже, знає хтось чи не знає, що він плакав. — І ти плакала б, — провадив він, — якби все життя жила в чудовій країні, мала поні й річку в глибині саду, а потім тебе закинули в бридку яму, таку, як ця.

— Лондон — не яма, — обурено відказала Поллі.

Але хлопець відчував себе надто скривдженим, щоб звернути увагу на її слова, й говорив далі:

— І якби твій батько був далеко в Індії, а тебе примусили б жити з тіткою й божевільним дядьком (кому це

сподобалося б?). А жити мені з ними доводиться тому, що вони доглядають мою матір, а моя мати хвора і скоро... скоро вона помре.

Ї його обличчя жалібно скривилося — так кривиться той, хто намагається утриматися від сліз.

— Я не знала. Пробач мені, — смиренно сказала Поллі. А тоді, оскільки вона не знала, що їй сказати і як повернути думки Дігорі до веселіших міркувань, дівчинка запитала: — А що, містер Кеттерлі справді божевільний?

— Або він божевільний, або тут існує якась таємниця, — відповів їй Дігорі. — Він має кабінет на верхньому поверсі, й тітка Летті забороняє мені підніматися на той поверх. Це вже здається підозрілим. Але є ще одна річ. Коли він намагається щось сказати мені, як ми сідаємо за стіл обідати або вечеряти, — до неї він ніколи не озивається — вона завжди уриває його. Вона каже: «Не мороч голову хлопцеві, Ендру» або «Я переконана, Дігорі не хоче знати про це», або ще «Дігорі, чи не пішов би ти погратися в сад?»

— А що він хоче тобі сказати?

— Я не знаю. Йому ніколи не вдається закінчити фразу. Але й це ще не все. Якось увечері (власне, це сталося минулого вечора, коли я проминав сходи в мансарду, а я не намагаюся обминати їх надто далеко), я переконаний, що почув зойк.

— Може, він утримує там свою божевільну дружину?

— Атож, я про це подумав.

— А може, він фальшивомонетник?

— А може, він був піратом, як чоловік, про якого розповідається на початку «Острова скарбів», і переховується від своїх давніх товаришів із плавання.

— Як цікаво! — сказала Поллі. — Я й не думала, що у твоєму домі живуть такі люди.

— Можливо, тобі вони й здаються цікавими, — сказав Дігорі. — Але тобі не сподобалося б там ночувати. Чи було б тобі цікаво не спати й дослухатися до кроків дядька Ендру, який скрадається по коридору до твоєї кімнати? І в нього такі жахливі очі.

Ось так Поллі й Дігорі познайомилися. А що літні вакації лише почалися і ніхто з них того року не їхав до моря, то вони зустрічалися майже щодня.

Їхні пригоди почалися, либонь, тому, що те літо було одним із найвологіших і найхолодніших за останні кілька років. Через це вони часто залишалися вдома і робили, так би мовити, дослідження за зачиненими дверима. Можна тільки подивуватися, як багато відкриттів чекає на вас, коли ви блукаєте з недогарком свічки у великому будинку або в кількох будинках. Поллі давно відкрила, що коли відчинити невеличкі двері в кімнатку на горищі її будинку, то можна побачити цистерну й темний простір за нею, у який потрапиш, обережно перелізши через усі перешкоди. Темний простір був схожий на довгий тунель із цегляною стіною з одного боку й нахиленим дахом — з другого. У даху були невеличкі проsvіти між шиферними плитами. У тому тунелі не було підлоги — треба переступати з балки на балку, а між ними лише тиньк. Якщо ступити на нього, то можна провалитися крізь стелю нижньої кімнати. Поллі використала невеличку частину тунелю як печеру контрабандистів. Вона принесла на гору шматки старої упаковки й сидіння з поламаних кухонних стільців — всякі такі речі й примостила їх від балки до балки, облаштувавши шматок підлоги. Тут вона зберігала свій гаманець, наповнений різними скарбами, й оповідку, яку вона писала, і кілька яблук. Тут вона нерідко спокійно випивала пляшку імбирного лимонаду — і саме порожні пляшки створювали враження печери контрабандистів.



Дігорі сподобалася печера контрабандистів (Поллі не дозволила йому прочитати її оповідку), але його більше цікавили дослідження.

— Скажи-но мені, — запитав він, — чи далеко тягнеться цей тунель? Тобто чи закінчується він там, де закінчується ваш будинок?

— Ні, — сказала Поллі. — Його стіни не виходять на дах. Він тягнеться далі. Я не знаю, на яку відстань.

— Тоді ми можемо пройти над усім рядом будинків.

— Авжеж, можемо, — сказала Поллі. — І це ще не все!

— Як не все?

— Ми можемо проникнути в інші будинки.

— Тоді нас приймуть за злодіїв! Ні, краще не треба!

— Не будь таким збіса розумним. Я думала про той будинок, який стоїть поруч із вашим.

— А що з тим будинком?

— Він порожній. Тато каже, він порожній відтоді, як ми тут оселилися.

— Тоді, я думаю, ми повинні туди зазирнути, — погодився з нею Дігорі.

Він був дуже збуджений, але не виказував цього, коли говорив. Бо, звичайно, він обмірковував, як і ви б обмірковували, усі причини, з яких будинок міг так довго залишатися порожнім. Як і Поллі. Ніхто з них не промовив слів «населений привидами». Але обое відчували: якщо вже вони щось задумали, то було б слабкістю не здійснити це.

— Ходімо спробуємо тепер? — запропонував Дігорі.

— Ходімо, — погодилася Поллі.

— Ми не підемо, якщо тобі не дуже хочеться, — сказав Дігорі.

— Мені хочеться, якщо хочеться тобі, — сказала вона.

— А як ми довідаємося, що перебуваємо над тим будинком?

Вони вийшли в мансарду й вирішити перетнути її, ступаючи по балках. Це дасть їм уявлення про те, скільки балок нависає над кімнатою. Потім вони пройдуть приблизно ще чотири такі відстані між двома мансардами в домі Поллі й перейдуть через стільки балок над дівочою спальнею, скільки їх є в мансарді. Це допоможе їм визначити довжину будинку. Коли вони пройдуть цю відстань двічі, вони опиняться в мансарді порожнього будинку.

— Але я не думаю, що він справді порожній, — сказав Дігорі.

— А що ти думаєш?

— Я думаю, там хтось живе таємно, виходячи з дому лише вночі, із затемненим ліхтарем. Ми, либонь, натрапимо на банду відчайдушних злочинців і дістанемо винагороду. Безглуздо припускати, що будинок стояв порожній протягом стількох років, якщо тут не існує якоїсь таємниці.

— Мій тато вважає, що це шумлять водостоки, — сказала Поллі.

— Пусте! Люди дорослі завжди мають нецікаві пояснення, — сказав Дігорі.

Тепер, коли вони розмовляли при денному світлі в мансарді, а не при світлі свічки в печері контрабандистів, їм здавалося менш імовірним, що в порожньому будинку гуляють привиди.

Коли вони виміряли розміри мансарди, їм знадобився олівець, щоб зробити підрахунки. Спочатку вони дістали різні відповіді, й навіть тоді, коли узгодили свої підрахунки, я не певен, що вони мали правильну відповідь. Діти квапилися вирушити в експедицію.

— Ми повинні пересуватися геть нечутно, — сказала Поллі, коли вони знову перелізли через цистерну.

Позаяк нагода була такою важливою, вони обоє взяли по свічці. (Поллі мала добрий їх запас у своїй контрабандній печері.)

Було дуже темно, свистів протяг, здіймаючи хмари пилюки, й вони переступали з балки на балку, не мовлячи й слова, лише іноді шепотіли одне одному: «Ми дійшли до твоєї мансарди» або «Ми пройшли половину відстані над нашим будинком». Ніхто з них не спотикався, і свічки не гаснули, і нарешті вони добулися до того місця, з якого побачили маленькі двері в цегляній стіні праворуч. На цьому боці не було, звичайно, ні ручки, ні засува, бо двері були зроблені для того, щоб заходити всередину, а не виходити назовні; але була там кільцева засувка (яка часто трапляється всередині дверцят буфета), і вони не сумнівалися, що зможуть її обернути.

— Спробувати мені? — запитав Діґорі.

— Спробуй, я нічого не маю проти, — сказала Поллі.

Обоє відчували, що справа стає серйозною, але відступати ніхто не збирався. Діґорі обернув засувку з певним зусиллям. Двері відчинилися, і несподіване світло дня примусило їх закліпати очима. І діти пережили справжній шок,

коли побачили, що дивляться не в порожню мансарду, а в заставлену меблями кімнату. Але вона теж здавалася порожньою. У ній панувала мертва тиша. Цікавість узяла Поллі. Вона дмухнула на свою свічку й увійшла в дивну кімнату, створюючи не більше шуму, ніж миша.

Кімната, звичайно, мала форму мансарди, але була облаштована як вітальня. По стінах тяглися ряди полиць, усі заставлені книжками. У каміні палахкотів вогонь (не забувайте, що літо того року було дуже холодним), а перед каміном обернене спиною до них стояло крісло з високою спинкою. Між кріслом і Поллі в центрі кімнати розташувався великий стіл, завалений найрізноманітнішими речами — книжками та записниками, чорнильницями, ручками, були тут ще й сургуч і мікроскоп. Але насамперед вона помітила світло-червону дерев'яну тацю з кільцями. Кільця лежали по двоє — жовте й зелене разом, потім невеличкий вільний простір, а потім ще одне жовте і ще одне зелене. Не більші, аніж звичайні кільця, вони не могли не впадати в очі — так вони сяяли. Це були найгарніші осяйні речі, які ви можете собі уявити. Якби Поллі була трохи меншою, вона б захотіла взяти одне з них у рот.

У кімнаті панувала така тиша, що цокання годинника відлунювало. А проте Поллі з'ясувала, що ця тиша не була абсолютною. Чулося — дуже, дуже слабке — гудіння. Якби пилосос у ті дні був уже винайдений, Поллі подумала б, що то був звук пилососа, який працював десь далеко — на кілька кімнат далі й на кілька поверхів нижче. Але цей звук був приємнішим і більш музикальним: але дуже й дуже слабким, майже нечутним.

— Усе гаразд, тут немає нікого, — сказала Поллі через плече, звертаючись до Дігорі.